

Національна академія педагогічних наук України
Інститут проблем виховання

СЕРГІЄНКО АЛІНА ВІКТОРІВНА

УДК 378.015.31:111.852:78]:37.091.33–027.22

**ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ
МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПОЗААУДИТОРНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.07 – теорія і методика виховання

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Міжрегіональній академії управління персоналом.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Чернуха Надія Миколаївна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
професор кафедри теорії та історії педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Падалка Галина Микитівна,
Національний педагогічний університет імені
М. П. Драгоманова,
професор кафедри фортепіанного виконавства і художньої
культури;

доктор педагогічних наук, доцент
Потапчук Тетяна Володимирівна,
Рівненський державний гуманітарний університет,
професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки
голосу.

Захист відбудеться “29” грудня 2015 р. о 16.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.454.01 в Інституті проблем виховання НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій частині Інституту проблем виховання НАПН України за адресою (04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9).

Автореферат розіслано “26” листопада 2015 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Ж. В. Петрочко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Динамічні соціокультурні трансформаційні процеси в нашій державі, вектор інтеграції в європейське співтовариство детермінують створення в суспільстві умов для творчого саморозвитку людини. У зв'язку з цим актуалізуються проблеми мистецької освіти, зокрема художньо-естетичного виховання українського студентства. Це, своєю чергою, зумовлює потребу у визначенні дієвих чинників формування цілісної особистості студентів мистецьких спеціальностей як носіїв гуманістичних цінностей. Саме таким чинником є музично-естетична культура. На цьому наголошено в Законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Національній програмі виховання дітей та учнівської молоді України, Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років, Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Концепції та Комплексній програмі художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних закладах тощо.

Теоретичні аспекти формування естетичної культури особистості стали предметом естетико-філософських (Ю. Борев, О. Буров, І. Гончаров, М. Каган, В. Розумний, В. Скатерщиков, М. Киященко, Л. Левчук, М. Лейзеров, Б. Лихачов, О. Оніщенко, О. Семашко, П. Флоренський, А. Швейцер, В. Шестаков та інші) та педагогічних (В. Ванслов, Д. Джола, В. Дряпіка, І. Зязюн, Є. Квятковський, С. Коновець, Н. Миропольська, О. Мелік-Пашаєв, О. Отич, І. Руденко, О. Рудницька, Л. Сбітнева, А. Сохор, О. Устименко-Косоріч, О. Шевнюк, Г. Шевченко, А. Щербо та інші) досліджень. Психологічні основи формування естетичної культури особистості закладено у працях О. Завгородньої, О. Костюка, В. Моляко, В. Рибалки, Б. Теплової та інших учених.

Естетико-виховні можливості музичного мистецтва, його вплив на внутрішній світ людини, сферу її цінностей і смислів розглянуто у працях І. Барвінок, С. Горбенка, Д. Кабалевського, О. Комаровської, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, М. Румер, Р. Тельчарової, Л. Хлебникової, В. Рагозіної та інших.

Дотичними до питань формування естетичної культури студентів різних мистецьких спеціальностей є дослідження С. Коновець, О. Ребрової, Г. Сотської, С. Соломахи, О. Просіної та інших науковців.

Безпосередньо питання освіти майбутнього вчителя музики і, зокрема, музично-естетичної культури, відображено у працях Н. Гуральник, Н. Сегеди, О. Щолокової, Г. Яківчук та інших. Однак попри визнання педагогічної значущості музики як засобу естетичного виховання, дослідження музично-естетичної культури спрямовані переважно на професійну підготовку майбутнього вчителя музики (праці С. Белозерцева, Б. Вульфова, О. Негребецької, А. Репринцева, Г. Овчаренко, С. Федорищевої та інших). Музична підготовка студентів інших мистецьких спеціальностей, зокрема у сфері образотворчого мистецтва, хореографії тощо, досі висвітлювалася недостатньо.

Аналіз освітнього процесу вищих навчальних закладів засвідчує високий педагогічний потенціал позааудиторної діяльності для формування музично-

естетичної культури студентів. Це пов'язано з мобільністю студентської молоді у довільному виборі та зміні сфери самореалізації, гнучкістю застосування набутих у навчальному процесі знань на практиці, інтенсивністю формування системи компетентностей (О. Жоголева, О. Дмитрієва, С. Савченко, О. Севастьянова, В. Тернопільська). Позааудиторна діяльність здатна емоційно збагачувати традиційні форми і методи мистецької освіти, забезпечувати становлення цінностей особистості, виховувати самостійність щодо творчого процесу та прийняття життєвих рішень. У такому контексті варто переосмислити роль позааудиторної діяльності як інструменту формування музично-естетичної культури студентів різних мистецьких спеціальностей. Однак увага вчених і практиків на цьому зосереджена недостатньо, а потенціал позааудиторної діяльності стосовно формування музично-естетичної культури студентів залишається недостатньо реалізованим.

Актуальність досліджуваного питання зумовлена також низкою *суперечностей між*:

- потребою суспільства у креативних фахівцях з високим рівнем загальної та естетичної культури і недостатньою теоретичною обґрунтованістю проблеми формування готовності студентів до творчої самореалізації;
- загостренням потреби в упровадженні інноваційних підходів до музичної підготовки майбутніх педагогів мистецьких дисциплін та неефективним методичним забезпеченням такої діяльності у вищих навчальних закладах;
- значним потенціалом позааудиторної діяльності щодо формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей та його недостатнім використанням у вищих навчальних закладах, застосуванням консервативного змісту, застарілих форм і методів такої діяльності.

Отже, актуальність проблеми, її недостатня розробленість у педагогічній теорії та практиці, існування суперечностей і необхідність їх подолання зумовили вибір теми дослідження: **„Формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дослідження є складником науково-дослідної теми кафедри теорії та методики професійної освіти Міжрегіональної академії управління персоналом: „Теоретичні і методичні засади удосконалення освіти у вищих навчальних закладах України” (державний реєстраційний номер 0100U00346).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 5 від 03.03.2014 р.) та узгоджена Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 4 від 29.04.2014 р.).

Мета дослідження: здійснити теоретичний аналіз проблеми формування музично-естетичної культури студентів, обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження:**

1. Схарактеризувати сутність музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей.

2. Визначити критерії, показники та виявити рівні сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей.

3. Розробити модель формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності.

4. Обґрунтувати педагогічні умови формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності та експериментально перевірити їхню ефективність.

Об'єкт дослідження – формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності вищих навчальних закладів.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: концептуальні положення особистісно орієнтованого (І. Бех, Є. Бондаревська, І. Якиманська), культурологічного (І. Зязюн, М. Каган, Т. Чередніченко) наукових підходів до освіти; філософські концепції культури (Г. Сковорода, П. Флоренський, П. Юркевич), теорії естетичного виховання та музично-естетичної культури особистості, поліхудожнього підходу до освіти (Л. Масол, О. Комаровська, О. Рудницька, О. Олексюк, Г. Падалка); здобутки педагогічної теорії щодо сутності й змісту мистецької освіти у вищих навчальних закладах (В. Дряпіка, С. Коновець, Г. Овчаренко, О. Отич, Г. Сотська, С. Федорищева); положення щодо мети і змісту позааудиторної діяльності (О. Жоголева, О. Дмитрієва, С. Савченко, О. Севастьянова, Т. Потапчук, В. Тернопільська).

Для досягнення мети та реалізації завдань дослідження використано такі **методи**:

– *теоретичні*: аналіз і систематизація наукової літератури з проблеми для з'ясування базових понять дослідження, уточнення сутності музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей; синтез, порівняння, класифікація, систематизація, контент-аналіз документації вишів (навчальних планів спеціальності, програм навчальних дисциплін, планів роботи кураторів) з метою обґрунтування педагогічних умов формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності;

– *емпіричні*: діагностичні (опитування, бесіди, тестування, анкетування), обсерваційні (опосередковане спостереження), прогностичні (експертна оцінка), педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) для визначення рівнів сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей, доведення доцільності обґрунтованих педагогічних умов формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності;

– *статистичні*: математичне обчислення оцінювання стану досліджуваної проблеми для експериментального підтвердження ефективності створених педагогічних умов формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

вперше теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності (забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів та кураторів академічних груп як рівноправних учасників позааудиторної діяльності у визначенні та реалізації її змісту засобами музичного мистецтва; впровадження у процес позааудиторної діяльності інноваційних форм та методів роботи з формування музично-естетичної культури студентів різних мистецьких спеціальностей („Музичне мистецтво”, „Хореографія”, „Образотворче мистецтво”); цілеспрямована методична підготовка кураторів академічних груп до формування у студентів мистецьких спеціальностей музично-естетичної культури у позааудиторній діяльності на суб'єкт-суб'єктних засадах); визначено критерії та відповідні показники (когнітивний: усвідомлення сутності музично-естетичної культури особистості; знання про музичні твори різних жанрів, стилів і напрямів; уявлення про розмаїття форм мистецької творчості; емоційно-ціннісний: бажання розширювати коло привласнюваних цінностей музичного мистецтва; виявлення естетичного ставлення до музичного мистецтва та змісту позааудиторної діяльності щодо його освоєння в освітньому середовищі навчального закладу; діяльнісно-поведінковий: участь у розробленні змісту та форм музичної частини позааудиторної діяльності; вміння самореалізуватися у процесі музичної творчості); схарактеризовано рівні сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей (високий, достатній, середній і недостатній);

уточнено зміст поняття „музично-естетична культура” та сутність музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей як цілісного інтегративного утворення, що передбачає розвиненість в особистості музично-естетичної свідомості (уявлень, інтересів, почуттів, смаку, ціннісного ставлення до музики), яка формується в активній музично-естетичній діяльності вищого навчального закладу мистецького профілю через здобуття вмінь та навичок виконавства, аналізу музичних творів, прояв самостійності у пошуку та реалізації форм музичної творчості; структурні блоки (теоретико-методологічний, змістовий, методичний) моделі формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності;

подальшого розвитку набули зміст, форми і методи формування музично-естетичної культури студентів різних мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні й упровадженні в позааудиторну діяльність вищого навчального закладу програми факультативного курсу „Мистецтво імпровізації” і методичних матеріалів (програма тренінгового курсу „Музична гармонія”, методичні рекомендації до плану роботи кураторів академічних груп щодо формування у студентів мистецьких спеціальностей музично-естетичної культури у позааудиторній діяльності).

Матеріали і результати дисертаційної роботи можуть бути використані викладачами, кураторами академічних груп, студентами вищих навчальних закладів

мистецького профілю у позааудиторній діяльності, а також у системі післядипломної педагогічної освіти.

Результати дослідження *впроваджено* у навчально-виховний процес Інституту культури і мистецтв ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (довідка № 273 від 29.10.2014 р.), Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка № 972 від 3.06.2014 р.), Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ „Криворізький національний університет” (довідка № 547 від 13.09.2014 р.), Київського національного університету культури і мистецтв (довідка № 265 від 07.09.2015 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (художньо-педагогічний факультет) (довідка № 45 від 12.10.2015 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні й практичні результати дослідження було оприлюднено автором у доповідях на наукових, науково-практичних конференціях, форумах різних рівнів: *міжнародних* – „Проблеми сучасного музичного виховання й навчання” (Луганськ, 2008); „Ціннісні пріоритети освіти у XXI ст.: інтеграція, творчість, інновації” (Київ, 2010), „Розвиток особистості в умовах трансформаційного суспільства” (Київ, 2012); „Акмеологія – наука XXI століття” (Київ, 2013–2014), „1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи” (Київ, 2014); „Тенденції розвитку науки в сучасних умовах глобалізації” (Кіровоград, 2015); *всеукраїнських* – „Державна та регіональна політика України в умовах глобалізації” (Київ, 2008); VI Грінченківські читання „Я йшов туди, де гуркіт праці чути...” (Київ, 2014); III науково-практична конференція з міжнародною участю „Придніпровські соціально-гуманітарні читання” (Кіровоград, 2014); IV науково-практична конференція „Придніпровські соціально-гуманітарні читання” (Дніпропетровськ, 2014); XVII науково-практична інтернет-конференція „Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку” (Переяслав-Хмельницький, 2015); науково-практична конференція молодих учених і студентів „Актуальні проблеми навчання і виховання в контексті сучасної освітньої парадигми” (Мукачеве, 2015); *регіональних* – круглий стіл „Управління навчальним закладом: європейський вектор розвитку” (Київ, 2014).

Результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри педагогіки ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, кафедри теорії і методики професійної освіти Міжрегіональної академії управління персоналом.

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено у 12 публікаціях, а саме: 9 – у наукових фахових виданнях, з них – 7 статей у вітчизняних виданнях, 2 – у зарубіжних виданнях, 2 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 1 – методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (230 назв, з них 13 іноземною мовою), додатків на 61 сторінці. Загальний обсяг дисертації – 260 сторінок, з них 171 сторінка основного тексту. Робота містить 8 таблиць та 2 рисунки на 2 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, ступінь розробленості проблеми, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету та завдання, теоретико-методологічну основу та методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; наведено дані про комплекс заснованих методів, апробацію та впровадження результатів дослідження; подано відомості про публікації, структуру та обсяг дисертації.

У *першому розділі* – „**Формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей як науково-педагогічна проблема**” – розкрито стан розробленості проблеми формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності; уточнено сутність поняття „музично-естетична культура”; визначено критерії та показники сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей як результату позааудиторної діяльності; розроблено методику діагностування сформованості музично-естетичної культури студентів; розкрито перебіг констатувального етапу педагогічного експерименту та схарактеризовано рівні сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей.

У сучасному вітчизняному соціогуманітарному знанні склалися різні підходи й концепції культури (В. Біблер, М. Бахтін, Л. Виготський, М. Каган, М. Киященко, Л. Левчук, Н. Крилова, П. Флоренський). У працях вчених культура постає узагальнювальною, перетворювальною діяльністю поколінь людей, результатом їхніх цілеспрямованих зусиль для збереження, відтворення та створення матеріальних і духовних цінностей. На переконання філософів, сукупність прогресу людини і людства є культурою, якщо цей процес спрямований на духовне вдосконалення індивіда. Людина набуває своєї духовної сутності, стає частиною людства, осягаючи культуру і творячи її. Визнання формування культури людини одним із найважливіших завдань сучасної освіти зумовлює висновок, що ідеї гуманістичної концепції освіти значною мірою активізували саме естетичну частину процесу освіти у вищій школі.

На підставі узагальнення наукових розвідок щодо музично-естетичного виховання (О. Дороніна, О. Дрепіна, О. Отич, В. Рагозіна, Р. Тельчарова) встановлено, що музично-естетична культура людини ґрунтується на її діяльнісному та ціннісному складниках, є сукупністю якостей особистості, що розкривають міру освоєння нею духовних цінностей суспільства.

Аналіз сучасних наукових підходів до визначення сутності поняття „*музично-естетична культура*” (І. Барвінок, О. Комаровська, Л. Масол, О. Негребецька) дав змогу уточнити зміст і взаємозв'язок структурних компонентів цього феномену:

1) музично-естетична свідомість особистості, що знаходить відображення у проявах її суджень, інтересів, почуттів, смаків щодо музичних творів, сформованості ціннісних орієнтацій та ідеалів у сфері музичного мистецтва, які уможливають вияв і застосування знань про музику, удосконалення сприймання і прийняття музичних явищ;

2) музично-естетична діяльність як послідовне практичне опанування музично-естетичних цінностей та втілення їх у творчому процесі на основі збагачення й розвитку музично-естетичної свідомості.

Відповідно до зазначеного, *музично-естетичну культуру студентів мистецьких спеціальностей* визначено цілісне інтегративне утворення, що передбачає розвиненість в особистості музично-естетичної свідомості (уявлень, інтересів, почуттів, смаку, ціннісного ставлення до музики), яка формується в активній музично-естетичній діяльності вищого навчального закладу мистецького профілю через здобуття вмінь та навичок виконавства, аналізу музичних творів, прояв самостійності у пошуку та реалізації форм музичної творчості.

Аналіз наукових джерел з питань мистецької вищої освіти (О. Рудницька, О. Олексюк, Г. Падалка), а також педагогічний досвід дисертанта засвідчує, що істотним сегментом підготовки студентів є *позааудиторна діяльність*, яка має вагомий потенціал для формування у студентів мистецьких спеціальностей музично-естетичної культури. Така діяльність забезпечує суттєві позитивні результати, якщо стає частиною цілісного освітнього процесу, розглядається його учасниками як невід'ємний чинник підготовки майбутнього фахівця до професійної діяльності, спрямовується на збагачення фахового світогляду, вдосконалення фахових умінь і навичок, розвиток здібностей студентів, створює умови для реалізації їхніх потреб у професійній освіті та самовихованні, сприяє творчому оволодінню майбутньою професією.

Процес формування музично-естетичної культури студентів в організаційній площині є синтезом навчальної і позааудиторної діяльності як взаємопов'язаних компонентів освітнього середовища вищого навчального закладу; щодо змісту – це особистісне і фахове зростання у сфері музичного мистецтва та мистецької педагогіки, яке ґрунтується на усвідомленні студентами єдності своєї музично-естетичної свідомості і музично-практичної творчості, невід'ємне від самопізнання і спрямоване на самореалізацію особистості.

Здійснений нами аналіз позааудиторної діяльності вищів щодо застосування засобів музичного мистецтва продемонстрував, що найбільш поширеними є: проведення концертів-лекцій, концертів-семінарів, конкурсів на кращого виконавця музичних творів, колективне музикування (участь у хорових колективах, ансамблях, духовому оркестрі, оркестрі народних інструментів); долучення до музичного мистецтва завдяки участі у танцювальних колективах; майстер-класи, музичні вечори, спектаклі, музичні ринги, музичні диспути, музичні вікторини, музичні вітальні; різні форми ознайомлення з творчістю сучасних композиторів (тематичні лекції, бесіди, творчі зустрічі), сучасним оперним, вокально-хоровим, симфонічним та інструментальним мистецтвом, народною музикою та її жанрами, зі світовою музичною культурою, її стилями, жанрами та творами; педагогічна практика; науково-дослідницька діяльність студентів (підготовка доповідей, участь у науково-практичних студентських конференціях, написання кваліфікаційних робіт) тощо.

Для з'ясування сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей визначено критерії і показники досліджуваного феномену, а саме: *когнітивний* (усвідомлення сутності музично-естетичної культури

особистості; знання про музичні твори різних жанрів, стилів і напрямів; уявлення про розмаїття форм мистецької творчості); *емоційно-ціннісний* (бажання розширювати коло освоєних цінностей музичного мистецтва; виявлення естетичного ставлення до музичного мистецтва і до змісту позааудиторної діяльності щодо його освоєння в освітньому середовищі навчального закладу); *діяльнісно-поведінковий* (участь у розробленні змісту та форм музичної частини позааудиторної діяльності; уміння самореалізуватися у процесі музичної творчості).

За критеріями і показниками спрогнозовано та виявлено рівні сформованості музично-естетичної культури (високий, достатній, середній і недостатній).

Студенти з *високим рівнем* сформованості музично-естетичної культури мають ґрунтовні знання щодо виразних засобів музики, музичних жанрів, стилів і напрямів, сформоване ціннісне ставлення до творів мистецтва; у них розвинено всі форми естетичної свідомості та естетично-почуттєвої сфери, здатність інтегрувати набуті знання у позааудиторну музичну діяльність; вони вмотивовані до удосконалення власної музично-естетичної культури, мають високий рівень самосвідомості.

Студенти з *достатнім рівнем* виявляють достатні знання щодо музичних жанрів, стилів і напрямів; вони спрямовані на формування ціннісного ставлення до творів мистецтва; виявляють усвідомлену потребу в подальшому вдосконаленні своєї музично-естетичної культури; прагнуть виявляти набуті знання у позааудиторній діяльності, мають достатній рівень самосвідомості.

Студенти із *середнім* рівнем сформованості музично-естетичної культури мають несистематизовані знання щодо музичних жанрів, стилів і напрямів; для них характерне недостатньо сформоване ціннісне ставлення до творів мистецтва, що виявляється у вибірковості сприймання творів музичного мистецтва; прагнення брати участь у позааудиторній діяльності епізодичне; переважно середнім є вияв активності у подальшому вдосконаленні своєї музично-естетичної культури; такі студенти мають середній рівень самосвідомості.

Студентам із *недостатнім* рівнем сформованості музично-естетичної культури притаманна фрагментарність знань щодо засобів музичної виразності, музичних жанрів, стилів і напрямів; у них недостатньо сформоване ціннісне ставлення до творів мистецтва як до естетичної цінності, такі студенти виявляють індиферентність щодо участі у позааудиторній діяльності та недостатній рівень самосвідомості.

Експериментальною базою дослідження було обрано: Інститут культури і мистецтв ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, Інститут мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ „Криворізький національний університет”.

Учасниками експерименту стали студенти різних мистецьких спеціальностей („Музичне мистецтво”, „Хореографія”, „Образотворче мистецтво”). Загалом експериментом було охоплено 251 особу, з них 215 студентів, 36 кураторів академічних груп. До експериментальних груп (ЕГ) увійшло 105 студентів, до контрольних (КГ) – 110 студентів.

На констатувальному етапі дослідження для діагностування сформованості музично-естетичної культури студентів використано такі *діагностичні методи*: авторська анкета, яка містила запитання для виявлення особливостей проявів музично-естетичної культури респондентів; тест „Музичні схильності”, що передбачав виявлення уподобань респондентів у сфері музичного мистецтва; методика Л. Арштейна для визначення рівня музично-естетичної культури студентів; діагностична методика В. Анісімова „Дискусія про музичні пріоритети”; метод спостереження за творчою поведінкою студентів під час участі у заходах мистецького змісту, індивідуальні бесіди, під час яких уточнювалися здобуті дані.

Аналіз результатів констатувального етапу дослідження засвідчив, що найбільша кількість студентів (43,4 %) має середній рівень сформованості музично-естетичної культури. Недостатній рівень сформованості досліджуваного особистісного утворення має доволі значна кількісно група студентів (27,6 %). Високий (14,2 %) та достатній (14,8 %) рівні зафіксовано у порівняно невеликих за кількістю групах студентів мистецьких спеціальностей.

З'ясовано, що зміст музично-естетичної культури у представників різних мистецьких спеціальностей (у сфері музики, хореографії, образотворчого мистецтва) має особливості, які визначаються специфікою виду мистецтва і напряму фахової підготовки. Так, студенти – музиканти зосереджені на набутті навичок виконавської майстерності; володіють більш розвиненими вміннями аналізу музичних творів; студенти – хореографи або художники гостріше реагують на новизну музичної інформації, вони емоційніші у сприйманні творів, частіше демонструють нестандартні асоціативні зв'язки тощо.

Огляд планів кураторів академічних груп, навчальних планів дисциплін мистецького спрямування дав можливість виявити *основні причини недостатньої сформованості музично-естетичної культури у студентів*, а саме: відсутність цілеспрямованої систематичної діяльності педагогів вищих навчальних закладів щодо формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей, недостатнє усвідомлення викладачами необхідності спрямування студентів на формування своєї музично-естетичної культури в єдності навчального та позанавчального часу; брак методичного забезпечення з цієї проблеми; непродуктивність наявних методів та одноманітність форм позааудиторної діяльності; нерозробленість педагогічних умов підвищення рівня музично-естетичної культури студентів, насамперед у процесі позааудиторної роботи.

У *другому розділі – „Дослідно-експериментальна перевірка педагогічних умов формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності”* – обґрунтовано педагогічні умови, розроблено модель, сформульовано принципи та уточнено зміст, форми і методи формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності; простежено динаміку рівнів сформованості зазначеного феномену у студентів, подано перебіг та проаналізовано результати формувального етапу експерименту.

На підставі аналізу наукових джерел, реального стану сформованості досліджуваної якості та процесу позааудиторної діяльності визначено такі

педагогічні умови формування музично-естетичної культури: забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів та кураторів академічних груп як рівноправних учасників позааудиторної діяльності у визначенні та реалізації її змісту засобами музичного мистецтва; впровадження у процес позааудиторної діяльності інноваційних форм та методів роботи з формування музично-естетичної культури студентів різних мистецьких спеціальностей („Музичне мистецтво”, „Хореографія”, „Образотворче мистецтво”); цілеспрямована методична підготовка кураторів академічних груп до формування у студентів мистецьких спеціальностей музично-естетичної культури у позааудиторній діяльності на суб'єкт-суб'єктних засадах.

Педагогічні умови реалізувалися на основі *моделі* процесу формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності, суб'єктами якої є студенти та куратори академічних груп.

Модель містить мету і завдання, теоретико-методологічний, змістовий, методичний блоки, результат формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності (рис.). Зокрема, завданнями формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності визначено розширення знань студентів у сфері музичного мистецтва, пробудження потреби в самореалізації у музичній творчості, формування досвіду такої творчості. Зазначені завдання виконувалися із дотриманням низки *принципів* (системність, безперервність, гуманізація взаємин, референтація, естетична цілісність культурно-освітнього середовища, естетичний діалог) на основі застосування особистісно орієнтованого й культурологічного *наукових підходів* (теоретико-методологічний блок).

Змістовий блок охопив *зміст* позааудиторної діяльності, що реалізується через комплекс заходів музичного, а також мистецького наповнення із застосуванням музичних творів. Зміст такої діяльності впроваджувався у різноманітних формах із залученням доцільних у позааудиторній діяльності методів формування музично-естетичної культури студентів (*методичний блок*).

Методичний блок передбачав організацію заходів на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів, викладачів і кураторів академічних груп під час формування музично-естетичної культури у позааудиторній діяльності.

Формами позааудиторної діяльності, що сприяють формуванню музично-естетичної культури студентів, визначено: колективні (арт-виставки, вокальні та мистецькі конкурси, майстер-класи, фестивалі, вечори-зустрічі, молодіжні форуми, ток-шоу, флешмоби, акції, вистави); групові (факультативний курс, тренінгові заняття, рольові ігри, круглі столи, дискусії, творчі експедиції, дебати, брейн-ринг, мистецькі проекти, групові творчі справи); індивідуальні (консультації, індивідуальні завдання, виконання музичних творів); *методами* – метод розвитку естетичної свідомості (роз'яснення, бесіда, лекція, диспут); проєктивні методи (метод проєктів, проєктивне малювання, ігрове моделювання); метод стимулювання діяльності (заохочення, спонукання, схвалення, змагання).

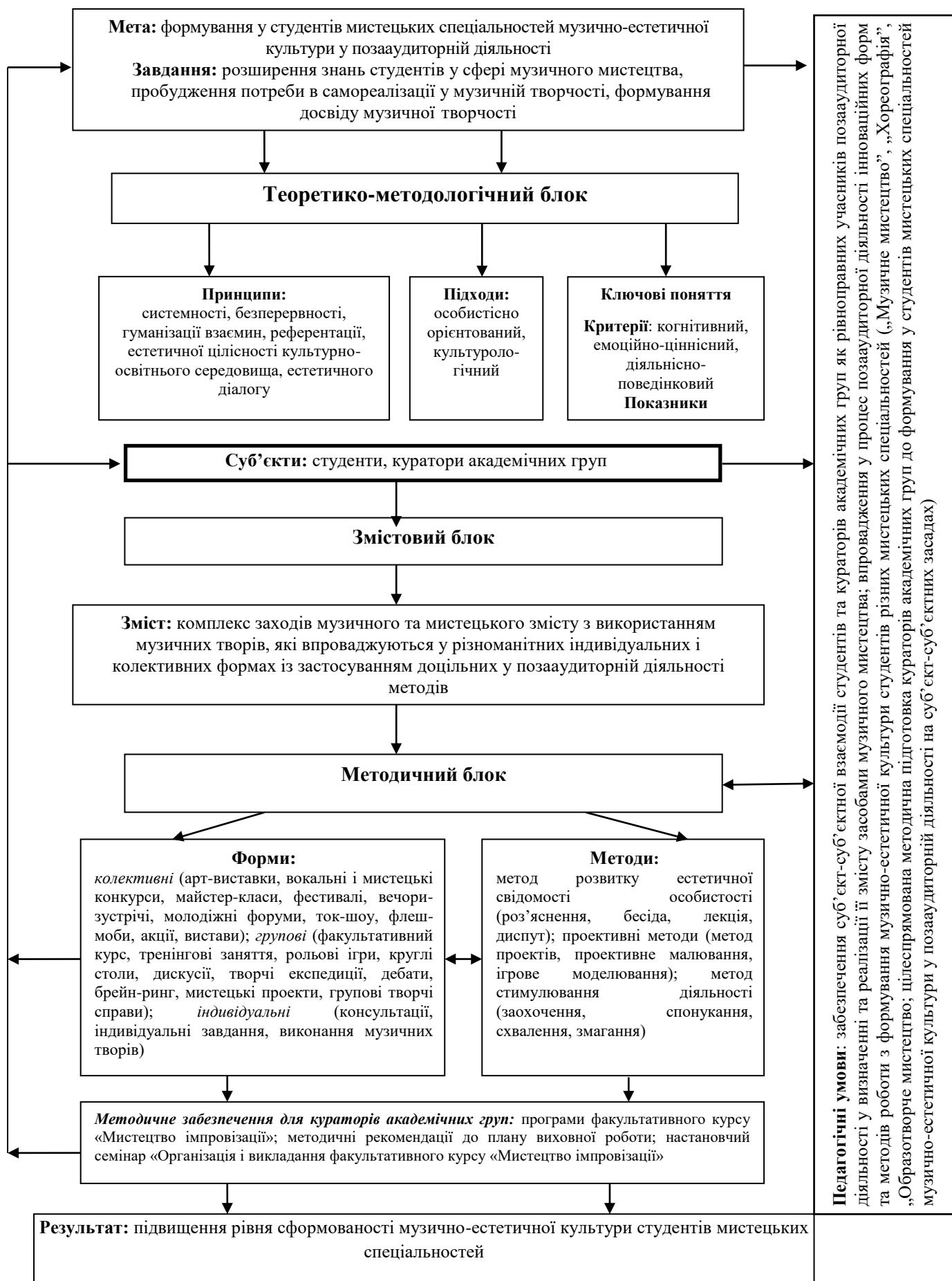

Рис. Модель формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності

Методичне забезпечення для кураторів академічних груп містить розроблено програму факультативного курсу „Мистецтво імпровізації” й *методичні рекомендації до плану виховної роботи* з метою оптимізації формування музично-естетичної культури студентів у позааудиторній діяльності. Ці рекомендації спрямовують кураторів академічних груп на збагачення традиційних форм і методів формування музично-естетичної культури студентів у позааудиторній діяльності та впровадження інновацій. Ефективною формою підвищення методичної підготовки кураторів академічних груп виявився *настановчий семінар* „Організація і забезпечення викладання факультативного курсу „Мистецтво імпровізації”.

Упровадження *першої педагогічної умови* (забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів та викладачів як рівноправних учасників позааудиторної діяльності у визначенні та реалізації її змісту засобами музичного мистецтва) зумовлювалося тим, що студент як активний суб'єкт освітнього процесу брав активну участь у різних колективних творчих заходах, проявляв власну ініціативу у визначенні форм творчої діяльності.

Суб'єкт-суб'єктна взаємодія студентів та кураторів академічних груп здійснювалося під час опанування факультативного курсу „Мистецтво імпровізації” та тренінгового курсу „Музична гармонія”. Зокрема, курс „Мистецтво імпровізації” спрямовувався на підготовку студентів до професійної імпровізаційної творчості, розвиток умінь цікаво і креативно опрацювати запропонований матеріал, виразно та переконливо донести його до слухача, виробити власну систему самоосвіти, вдосконалення імпровізаційно-творчих здібностей, виконавської майстерності через інтегровані теми „Імпровізація творів класичної музики”, „Ритмічна імпровізація”, „Особливості театральної імпровізації” тощо.

Тренінговий курс для студентів мистецьких спеціальностей „Музична гармонія” складався з трьох практико-орієнтованих модулів: „Творчість”, „Культура”, „Освіта”. Означені модулі мали на меті формування художньо-образного мислення через усвідомлення змісту творчості, культури та освіти.

Друга педагогічна умова (впровадження у процес позааудиторної діяльності інноваційних форм та методів роботи з формування музично-естетичної культури студентів різних мистецьких спеціальностей („Музичне мистецтво”, „Хореографія”, „Образотворче мистецтво”) реалізувалася невід'ємно від змістового та емоційного збагачення традиційних форм і методів роботи з урахуванням специфіки позааудиторної діяльності. Студентам було запропоновано відвідування майстер-класів за участі сучасних діячів мистецтва („Особливості вокальної імпровізації”, „Кращі імпровізації кіно”, „Мистецтво Хенд-мейд”); вечорів-зустрічей („Театральна та сценічна імпровізація”, „Майстри поетичної імпровізації”); участь у ток-шоу („Імпровізація в різних видах мистецтв”), рольових іграх („Ритмічний оркестр”, „Вокальна імпровізація поетичних творів”), дискусіях („Що я знаю про джаз”) тощо.

Цікавими і корисними для студентів стали молодіжні форуми, брейн-ринги, флешмоби, відвідування художніх галерей, концертів, регіональних, всеукраїнських, міжнародних, музичних, хореографічних конкурсів та фестивалів.

Під час формувального етапу експерименту враховувалася специфіка музично-естетичної культури студентів різних мистецьких спеціальностей. Зокрема, для студентів спеціальності „Музичне мистецтво” добиралися форми роботи, пов’язані власне з музичним мистецтвом як основою фахової підготовки, а саме: майстер-класи („Джазова імпровізація в інструментальній музиці”, „Особливості вокальної імпровізації”), дискусія („Що я знаю про джаз”), рольові ігри („Ритмічний оркестр”, „Вокальна імпровізація поетичних творів”), відвідування концертів, музичних конкурсів і фестивалів.

Студенти спеціальності „Образотворче мистецтво” спрямовувалися на опанування творів музичного мистецтва через залучення до доступних форм музикування за їхнім бажанням (спів у хорі, гра в інструментальних ансамблях тощо), а також через встановлення асоціацій між образотворчим мистецтвом і музикою (добір музичних ілюстрацій до вернісажів, влаштування арт-виставки „Я малюю – я імпровізую”, майстер-класи за участю різних митців тощо).

Формування музично-естетичної культури студентів спеціальності „Хореографія” здійснювалося через усвідомлення ними єдності музики і танцю в мистецтві хореографії за допомогою притаманних для цієї спеціальності форм роботи (хореографічні конкурси, фестивалі, флеш-моби, майстер-класи за участі сучасних хореографів („Імпровізація у танці”).

Реалізація *третьої педагогічної умови* (цілеспрямована методична підготовка кураторів академічних груп до формування у студентів мистецьких спеціальностей музично-естетичної культури у позааудиторній діяльності на суб’єкт-суб’єктних засадах) полягала у розробленні й упровадженні в навчально-виховний процес методичного забезпечення для кураторів. Зокрема, складено орієнтований план роботи куратора академічної групи з формування музично-естетичної культури студентів (1–4 курси); запропоновано способи і прийоми оновлення форм роботи, які широко практикуються: звітні концерти циклової комісії, концерти класів викладачів, тематичні лекції-концерти, музичні конкурси, концерти, які проводяться поза межами навчального закладу, кураторські години тощо.

Результати формувального етапу експерименту, підсумки контрольних зрізів засвідчили суттєві позитивні зміни у рівнях сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей (табл.).

Дані таблиці засвідчують, що в експериментальній групі відбулися позитивні зміни рівнів сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей. Підтвердженням цього стало помітне збільшення числа студентів з високим та достатнім рівнем за рахунок кількісного зменшення показників середнього та недостатнього рівнів. Зокрема, кількість студентів в експериментальній групі з високим рівнем сформованості музично-естетичної культури збільшилася на 44,3 %, із середнім – на 5,3 %, відсоток студентів із середнім рівнем знизився на 18,7 %, недостатнім – на 30,9 %. У студентів контрольної групи зміни незначні.

**Динаміка рівнів сформованості музично-естетичної культури студентів
мистецьких спеціальностей**

Рівні	Контрольна група					Експериментальна група				
	Констатувальний етап		Формувальний етап		Динаміка, %	Констатувальний етап		Формувальний етап		Динаміка, %
	осіб	%	осіб	%		осіб	%	осіб	%	
Високий	12	10,8	11	10,1	-0,7	9	8,8	56	53,1	+44,3
Достатній	24	22,1	22	20,3	-1,8	22	21,1	28	26,4	+5,3
Середній	42	38,1	52	46,8	+8,7	36	34,5	16	15,8	-18,7
Недостатній	32	29,0	25	22,8	-6,2	38	35,6	5	4,7	-30,9

Здобуті результати переконливо доводять, що обґрунтовані педагогічні умови, спрямовані на оновлення змісту, впровадження інноваційних форм і методів роботи зі студентами, є ефективними і можуть бути використані в освітньо-виховному процесі вищого навчального закладу.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запроваджено новий підхід до розв'язання наукової проблеми формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності.

Результати теоретичної та експериментальної роботи засвідчили досягнення мети, вирішення поставлених завдань і дали підстави для таких *висновків*.

1. На основі аналізу наукових джерел та педагогічної практики доведено, що проблема формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності є актуальною, але недостатньо розробленою.

Установлено, що музично-естетична культура людини ґрунтується на її діяльнісному та ціннісному складниках, є сукупністю якостей особистості, які розкривають міру освоєння нею духовних цінностей суспільства. Структурні компоненти музично-естетичної культури – взаємопов'язані музично-естетична свідомість особистості (відображена у проявах її суджень, інтересів, почуттів, смаків щодо музичних творів, сформованості ціннісних орієнтацій та ідеалів у сфері музичного мистецтва, що уможливають вияв і застосування знань про музику, удосконалення сприймання і „прийняття” музичних явищ) та музично-естетична діяльність (послідовне практичне опанування музично-естетичних цінностей та втілення їх у творчому процесі на основі збагачення й розвитку музично-естетичної свідомості).

Зважаючи на зазначене, схарактеризовано сутність музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей як цілісного інтегративного

утворення, що передбачає розвиненість в особистості музично-естетичної свідомості (уявлень, інтересів, почуттів, смаку, ціннісного ставлення до музики), яка формується в активній музично-естетичній діяльності вищого навчального закладу мистецького профілю через здобуття вмінь та навичок виконавства, аналізу музичних творів, прояв самостійності у пошуку та реалізації форм музичної творчості.

З'ясовано, що вагомим педагогічним потенціалом володіє позааудиторна діяльність як організований і керований педагогічний процес формування у студентів мистецьких спеціальностей музично-естетичної культури. Вона є органічною частиною цілісного освітнього процесу, розглядається його учасниками як невід'ємний чинник підготовки майбутнього фахівця до професійної діяльності, спрямовується на збагачення фахового світогляду, творення власного ціннісно-смыслового поля; вдосконалення фахових умінь і навичок, розвиток здібностей студентів, створює умови для реалізації їхніх потреб у професійній освіті та самовихованні, сприяє творчому оволодінню майбутньою професією.

2. Визначено критерії і показники сформованості музично-естетичної культури студентів з урахуванням особливостей мистецьких спеціальностей, а саме: когнітивний (усвідомлення сутності музично-естетичної культури особистості; знання про музичні твори різних жанрів, стилів і напрямів; уявлення про розмаїття форм мистецької творчості); емоційно-ціннісний (бажання розширювати коло привласнюваних цінностей музичного мистецтва; виявлення естетичного ставлення до музичних творів і до змісту позааудиторної діяльності щодо його освоєння в освітньому середовищі навчального закладу); діяльнісно-поведінковий (участь у розробленні змісту та форм музичної частини позааудиторної діяльності; уміння самореалізуватися у процесі музичної творчості).

Згідно з критеріями і показниками було спрогнозовано й описано рівні сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей (високий, достатній, середній і недостатній).

За результатами констатувального етапу експерименту з'ясовано, що причинами низького рівня сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей є: відсутність цілеспрямованої систематичної діяльності педагогів вищих навчальних закладів мистецького спрямування щодо формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей, недостатнє усвідомлення викладачами необхідності спрямування студентів на формування своєї музично-естетичної культури в єдності навчального та позанавчального часу, брак методичного забезпечення з цієї проблеми; непродуктивність наявних методів та одноманітність форм позааудиторної діяльності; нерозробленість педагогічних умов підвищення рівня музично-естетичної культури студентів, насамперед у процесі позааудиторної роботи.

3. Розроблено модель формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності, яка складається з мети і завдань (розширення знань студентів у сфері музичного мистецтва, пробудження потреби в самореалізації у музичній творчості, формування досвіду музичної творчості); теоретико-методологічного блоку (принципи – системності,

безперервності, гуманізації взаємин, референтації, естетичної цілісності культурно-освітнього середовища, естетичного діалогу; підходів – особистісно орієнтованого, культурологічного; ключові поняття, критерії, показники); суб'єктів (студенти, куратори академічних груп); змістового блоку (комплекс заходів музичного та мистецького змісту із застосуванням музичних творів); методичного блоку (форми – колективні, групові, індивідуальні; методи – розвитку естетичної свідомості, проєктивні методи, стимулювання діяльності; методичне забезпечення для кураторів академічних груп – програма факультативного курсу „Мистецтво імпровізації”, методичні рекомендації до плану виховної роботи, настановчий семінар „Організація і викладання факультативного курсу „Мистецтво імпровізації”).

4. Обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності: забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів та кураторів академічних груп як рівноправних учасників позааудиторної діяльності у визначенні та реалізації її змісту засобами музичного мистецтва; впровадження у процес позааудиторної діяльності інноваційних форм та методів роботи з формування музично-естетичної культури студентів різних мистецьких спеціальностей („Музичне мистецтво”, „Хореографія”, „Образотворче мистецтво”); цілеспрямована методична підготовка кураторів академічних груп до формування у студентів мистецьких спеціальностей музично-естетичної культури у позааудиторній діяльності на суб'єкт-суб'єктних засадах.

Як результат формувального етапу дослідно-експериментальної роботи виявлено позитивну динаміку рівнів сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей, значущість якої підтверджена застосуванням методів математичної статистики.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. *Перспективним вбачається* дослідження музично-естетичної культури у напрямі наступності „школа – позашкільні навчальні заклади – вищі навчальні заклади”; змісту феномену стосовно студентів різних спеціальностей; порівняння розвитку музично-естетичної культури особистості в Україні та за кордоном тощо.

Зважаючи на досягнуті результати, *рекомендовано* запровадити у позааудиторну діяльність вищих навчальних закладів факультативний курс „Мистецтво імпровізації” та ввести до планів виховної роботи кураторів академічних груп заходи для підвищення рівня сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Сергієнко А. В. Теоретичні засади формування художньо-пізнавальної діяльності старшокласників засобами синтезу мистецтв / А. В. Сергієнко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – Луганськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2012. – № 11 (246). – С. 201–207.

2. Сергієнко А. В. Естетичні цінності сучасної особистості в контексті глобалізаційних та трансформаційних процесів / А. В. Сергієнко // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – Луганськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2012. – № 22. – С. 72–77.

3. Сергієнко А. В. Ціннісні пріоритети естетичної культури сучасного студента: теорія і практика / А. В. Сергієнко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. / Київський ун-т імені Бориса Грінченка ; редкол.: Огнев'юк В. О., Хоружа Л. Л., Безпалько О. В. [та ін.]. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. – № 22. – С. 54–59.

4. Сергієнко А. В. Генезис розвитку музично-естетичних цінностей особистості / А. В. Сергієнко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер.: Педагогічні науки. – Луганськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2014. – № 2. – С. 212–221.

5. Сергієнко А. В. Стан сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності / А. В. Сергієнко // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. Київського нац. лінгвістичного ун-ту. – К. : КНЛУ, 2014. – № 49. – С. 135–139.

6. Сергієнко А. В. Рівні сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей / А. В. Сергієнко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – Вип. 18. – С. 232–240.

7. Сергієнко А. В. Моделювання процесу формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності / А. В. Сергієнко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. Педагогічні науки. – Старобільськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка” 2015. – № 3 (292). – С. 81–89.

8. Сергиенко А. В. Теоретические аспекты проблемы формирования музыкально эстетической культуры специалистов искусствоведения во внеаудиторной деятельности / А. В. Сергиенко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журнал Київськ. ун-ту імені Бориса Грінченка. – К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. – № 4. – С. 71–79.

Стаття у зарубіжному періодичному виданні:

9. Сергиенко А. В. Формирование эстетических ценностей специалистов искусствоведения: теория и практика / А. В. Сергиенко // Education and Pedagogical Sciences / Освіта та педагогічна наука. – 2013. – № 5–6 (160–161). – С. 71–79.

Методичні рекомендації:

10. Сергієнко А. В. Основи вокальної імпровізації : метод. рекомендації для студентів мистецьких спеціальностей / А. В. Сергієнко. – Луганськ : Альма-матер, 2012. – 36 с.

Статті у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій:

11. Сергієнко А. В. Використання синтезу мистецтв у формуванні художньо-пізнавальної діяльності старшокласників / А. В. Сергієнко // Матеріали регіон. наук.-

практ. конф. «Проблема сучасного музичного виховання й навчання», (Луганськ, 27 берез. 2008 р.). – Луганськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2008. – С. 112–118.

12. Сергієнко А. В. Особливості підготовки сучасного музичного працівника в період суспільних трансформацій / А. В. Сергієнко // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 13 груд. 2012 р.). – К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 278–282.

АНОТАЦІЇ

Сергієнко А. В. Формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання. – Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ, 2015.

Висвітлено стан розробленості проблеми формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності у педагогічній теорії та практиці.

Уточнено зміст поняття “музично-естетична культура” та розкрито виховні можливості позааудиторної діяльності щодо її формування у студентів спеціальностей „Музичне мистецтво”, „Хореографія”, „Образотворче мистецтво”.

Визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей.

Розроблено модель, обґрунтовано педагогічні умови формування музично-естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у позааудиторній діяльності та експериментально доведено їхню ефективність.

Ключові слова: музично-естетична культура, позааудиторна діяльність, вищі навчальні заклади, студенти мистецьких спеціальностей, педагогічні умови, зміст, форми й методи формування музично-естетичної культури.

Сергиенко А. В. Формирование музыкально-эстетической культуры студентов специальностей искусств во внеаудиторной деятельности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.07 – теория и методика воспитания. – Институт проблем воспитания НАПН Украины. – Киев, 2015.

Проанализирована разработанность проблемы формирования музыкально-эстетической культуры личности в философской и психолого-педагогической литературе. Представлены общие подходы к изучению музыкально-эстетической культуры в философии, педагогике, психологии, социологии.

Уточнена сущность понятия «музыкально-эстетическая культура» в контексте проблематики исследования.

Раскрыт воспитательный потенциал внеаудиторной деятельности в аспекте формирования музыкально-эстетической культуры у студентов специальностей

искусств. Установлено, что внеаудиторная деятельность приводит к позитивным результатам в случае, если рассматривается как органическая составляющая учебного процесса, средство подготовки к профессиональной деятельности, углубления профессионального мировоззрения, пробуждения потребностей в профессиональном самообразовании и творческом овладении будущей профессией.

Определены критерии и показатели сформированности музыкально-эстетической культуры студентов специальностей искусств: когнитивный (осознание сущности музыкально-эстетической культуры личности, знания о музыкальных произведениях разных жанров, стилей и направлений; представления о многообразии форм художественного творчества); эмоционально-ценностный (желание расширять круг освоенных ценностей музыкального искусства, проявление эстетического отношения к музыкальным произведениям и к содержанию внеаудиторной деятельности по его освоению в образовательной среде учебного заведения); деятельностно-поведенческий (участие в разработке содержания и форм музыкальной составляющей внеаудиторной деятельности, умение самореализоваться в процессе музыкального творчества).

На основе содержания критериев и показателей спрогнозированы и определены уровни сформированности музыкально-эстетической культуры студентов (высокий, достаточный, средний и недостаточный).

Обоснованы педагогические условия формирования музыкально-эстетической культуры студентов специальностей искусств во внеаудиторной деятельности: обеспечение субъект-субъектного взаимодействия студентов и кураторов академических групп как полноправных участников внеаудиторной деятельности в определении и реализации ее содержания средствами музыкального искусства; внедрение в процесс внеаудиторной деятельности инновационных форм и методов работы по формированию музыкально-эстетической культуры студентов различных специальностей искусств ("Музыкальное искусство", "Хореография", "Изобразительное искусство"), целенаправленная методическая подготовка кураторов к формированию у студентов специальностей искусств музыкально-эстетической культуры во внеаудиторной деятельности на субъект-субъектных началах.

Предложена модель процесса формирования музыкально-эстетической культуры студентов во внеаудиторной деятельности и его методическое обеспечение.

Ключевые слова: музыкально-эстетическая культура, внеаудиторная деятельность, высшие учебные заведения, студенты специальностей искусств, педагогические условия, содержание, формы и методы формирования музыкально-эстетической культуры.

Sergienko A. V. Formation of Musical and Aesthetic culture of Art Professions Students in Extracurricular Activities. – Printed as manuscript.

Dissertation for a scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.07 – Theory and Methods of Education. – Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. – Kyiv, 2015.

The thesis is devoted to the issue of forming musical and aesthetic culture of artistic professions students in extracurricular activities. The paper analyzes the philosophical, psychological and pedagogical literature, clears up the state of the problem under research in domestic and foreign psycho-pedagogical science, and clarifies the meaning of "musical and aesthetic culture of students." It defines components, criteria and indicators of development of musical and aesthetic culture of students of art specialties, discloses the educational opportunities of extracurricular activities in forming musical and aesthetic culture of art specialties students. The content, forms, methods, and pedagogical conditions of musical and aesthetic culture formation in artistic professions students in extracurricular activities are substantiated, their effectiveness being experimentally tested.

Keywords: musical-aesthetic culture, extracurricular activities, universities, students, pedagogical conditions, contents, forms and methods of education.

Підписано до друку 25.11.2015 р. Формат 60x90/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100. Зам. 93.

«Видавництво “Науковий світ”»[®]
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Казимира Малевича (Боженка), 23, оф. 414.
200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit23@ukr.net
Сайт: nsvit.cc.ua